

HƯỚNG DẪN SOẠN VĂN LỚP 6

BÀI: ÔNG LÃO ĐÁNH CÁ VÀ CON CÁ VÀNG

I. Về thể loại

- Truyện Ông lão đánh cá và con cá vàng thuộc thể loại truyện cổ tích về cuộc đời kì lạ của ông lão gặp được con cá vàng có phép thuật (Xem thêm về thể loại cổ tích ở bài Sợ Dừa).
- Truyện được viết bởi đại thi hào người Nga tên là A. Puskin (1799-1837). Truyện được viết sự trên cơ sở yêu tố dân gian của Nga, Đức thể hiện được nét chất phác, dung dị của thể loại dân gian.

II. Tóm tắt ông lão đánh cá và con cá vàng

Một ông lão đánh cá nghèo ra biển. Lần thứ nhất kéo lưới chỉ thấy có bùn, lần thứ hai kéo lưới được cây rong, lần thứ ba thì bắt được con cá vàng. Cá vàng kêu van, hứa trả ơn và ông đã thả.

Mụ vợ biết chuyện, mắng lão một trận và bắt ông ra biển năm lần, đòi cá vàng đáp ứng những yêu cầu của mụ:

- Lần thứ nhất mụ đòi cá giúp cho một chiếc máng lợn mới.
- Lần thứ hai, mụ vợ lại “quát to hơn” và bắt ông lão ra biển đòi cá vàng một cái nhà rộng.
- Lần thứ ba, mụ vợ lại “mắng như tát nước vào mặt” ông lão và đòi làm một bà nhất phẩm phu nhân.
- Lần thứ tư, mụ vợ lại “mắng lão một thôi” và đòi cá cho làm nữ hoàng.
- Lần thứ năm, mụ muốn làm Long Vương để bắt cá vàng hầu hạ.

Cá vàng tức giận, lấy lại tất cả những thứ đã cho. Ông lão trở về lại thấy túp lều nát ngày xưa, và trên bậc cửa, mụ vợ đang ngồi trước cái máng lợn sứt mẻ.

III. Hướng dẫn soạn bài ông lão đánh cá và con cá vàng

Giải câu 1 (Trang 96 SGK ngữ văn 6 tập 1)

Trong truyện, mấy lần ông lão ra biển gọi cá vàng? Việc kể lại những lần ông lão ra biển gọi cá vàng là biện pháp lặp lại có chủ ý của truyện cổ tích. Hãy nêu tác dụng của biện pháp này.

Trả lời:

Trong truyện, có đến năm lần ông lão ra biển gọi cá vàng. Đây là một biện pháp lặp lại có chủ ý của truyện cổ tích. Năm lần ông ra với năm tâm trạng khác nhau, từ bối rối, ngưng ngưng cho đến hoảng sợ. Thái độ của cá vàng và biểu hiện của biển cả cũng thay đổi, tăng dần theo lòng tham của cụ vọ. Cách kể chuyện như vậy khiến cho câu chuyện không hề đơn điệu mà trái lại, ngày càng khiến cho bạn đọc cảm thấy hấp dẫn, hứng thú. Đặc điểm tính cách của các nhân vật, đặc biệt là nhân vật cụ vọ ông lão, ngày càng được tô đậm, nổi bật hơn lên.

Giải câu 2 (Trang 96 SGK ngữ văn 6 tập 1)

Mỗi lần ông lão ra biển gọi cá vàng, cảnh biển thay đổi như thế nào? Vì sao?

Trả lời:

Năm lần ra biển, cảnh biển thay đổi theo những đòi hỏi của cụ vọ ông lão:

– Lần 1, cụ đòi cái máng mới: Biển gợn sóng êm ả.

- Lần 2, mẹ đòi cái nhà đẹp: Biển xanh đã nổi sóng.
- Lần 3, mẹ đòi làm nhất phẩm phu nhân: Biển xanh nổi sóng dữ dội.
- Lần 4, mẹ đòi làm nữ hoàng: Biển nổi sóng mù mịt.
- Lần thứ năm, mẹ vợ đòi làm Long Vương: Một con dông tố kinh khủng kéo đến, mặt biển nổi sóng ầm ầm.

Những “phản ứng” của biển tăng dần theo những đòi hỏi ngày càng quá quắt của mẹ vợ ông lão. “Nhân vật” biển tuy không trực tiếp tham gia vào cốt truyện nhưng đã thể hiện rất rõ thái độ của tác giả (và cũng là của nhân dân) trước thói tham lam vô hạn độ của con người – cụ thể ở đây là của mẹ vợ ông lão.

Giải câu 3 (Trang 96 SGK ngữ văn 6 tập 1)

Em có nhận xét gì về lòng tham và sự bội bạc của nhân vật mẹ vợ? Sự bội bạc của mẹ vợ đối với chồng đã tăng lên như thế nào? Khi nào sự bội bạc của mẹ đi tới tột cùng? (Chú ý thái độ của mẹ đối với cá vàng thể hiện ở ý muốn cuối cùng).

Trả lời:

Lòng tham và sự bội bạc của bà vợ là không đáy và quá quắt.

– Qua 5 lần đòi hỏi cá vàng phải đáp ứng thì lần đầu là một đòi hỏi chính đáng. Lần 2 cũng chính đáng nhưng cá vàng đã hiểu được cái xu thế tất yếu của lòng tham nên biển xanh êm ả đã nổi sóng. Ba yêu cầu sau thật là quá quắt, nó gắn với sự bội bạc vì vậy mà cảnh tượng của biển mỗi lúc một dữ dội, mù mịt, rồi ầm ầm.

– Sự bội bạc cũng tăng lên.

+ Lần đầu mẹ vợ mắng chồng là đồ ngốc.

+ Lần hai mẹ mắng chồng to hơn.

+ Lần ba mẹ mắng như tát nước vào mặt, bắt ông lão quét dọn chuồng ngựa.

+ Lần tư mẹ nổi giận lôi đình tát vào mặt ông lão, định cho người lôi ông lão ra bờ biển. Sau đó khi làm nữ hoàng mẹ vợ đuổi chồng và để cho mọi người chế giễu.

+ Lần năm mẹ vợ lại sai người bắt ông lão đến và ra lệnh.

– Mẹ có ý định bắt cá vàng là kẻ cho mình đạt tất cả các yêu cầu giàu sang và địa vị, để phục vụ cho lòng tham, sự bội bạc không cùng của mẹ. Rõ ràng lần thứ mẹ không chỉ bội bạc chồng (người xứng đáng được hưởng những đặc ân của cá vàng) mà mẹ vợ bội bạc với cá ân nhân (và ông lão mà trả ơn) đó chính là cá vàng.

Giải câu 4 (Trang 96 SGK ngữ văn 6 tập 1)

Câu chuyện đã được kết thúc như thế nào? Ý nghĩa của cách kết thúc đó.

Trả lời:

Câu chuyện kết thúc bằng hình ảnh “trước mặt ông lão lại thấy túp lều nát ngày xưa, và trên bậc cửa, mẹ vợ đang ngồi trước cái máng lợn sứt mẻ”. Cái kết cục ấy là tất yếu nhưng cũng đã để lại cho người đọc người nghe nhiều suy nghĩ. Với ông lão, việc trở về cuộc sống bình thường hẳn sẽ tốt hơn rất nhiều. Còn với mẹ vợ, con người không có chút công lao gì với cá vàng mà lại đòi hỏi quá nhiều thì việc mất hết những gì mẹ đã có (mà không phải bỏ ra chút công sức nào) là lẽ công bằng, một sự trừng phạt đích đáng cho thói tham lam vô độ và sự bội bạc của mẹ đối với ông lão. Đó cũng là sự thể hiện ước mơ công lí của nhân dân và lời nhắc nhở phải sống giàu ân tình và nhân hậu chứ không được bội bạc, có mới nới cũ.

Giải câu 5 (Trang 96 SGK ngữ văn 6 tập 1)

Thảo luận ở lớp: Cá vàng trừng trị mẹ vợ vì tội tham lam hay tội bội bạc? Hãy nêu ý nghĩa tượng trưng của hình tượng con cá vàng.

Trả lời:

Cá vàng trừng trị mẹ vợ vì hai tội: tham lam và bội bạc, trong đó lòng tham đã làm mẹ mù quáng, mất hết lương tri. Tuy nhiên, ở đây, tội bội bạc có ý nghĩa quyết định khiến lòng tham trở nên vô hạn độ và dẫn đến sự trừng trị đích đáng của cá vàng với mẹ vợ.

Hình tượng cá vàng chính là công lí của nhân dân, là thái độ của nhân dân với những người lương thiện, hiền lành và những kẻ tham lam bội bạc.

IV. Soạn phần luyện tập ông lão đánh cá và con cá vàng

Giải câu 1 – Luyện tập ông lão đánh cá và con cá vàng (Trang 97 SGK ngữ văn 6 tập 1)

Bài 1: Có người cho rằng truyện này nên đặt tên là Mẹ vợ ông lão đánh cá và con cá vàng. Ý kiến của em thế nào?

Trả lời:

Nếu đặt tên truyện là Mẹ vợ ông lão đánh cá và con cá vàng cũng có cơ sở vì:

– Mẹ vợ là nhân vật chính của truyện

– Ý nghĩa của truyện là phê phán, nêu bài học đích đáng cho những kẻ tham lam bội bạc như mẹ vợ ông lão.